

**Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D.
Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici**

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus II. Sítne præter tres subsistentias relativas etiam absoluta
subsistentia admittenda in Divinis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

bum erat apud DEVM, & DEVS erat Verbum, obliuans trinam repetitionem illius vocis erat, ita loquitur: erat, erat, & erat: sed unum erat. lux & lux, & lux, sed lux una, DEVS unus. ergo S. Pater in 3. personis, de quibus affirmat illud æternum erat, nihilominus tantum unum erat, agnoscit: sed hoc erat iuxta expositionem PP. in Synodo Nicæna ex hoc ipso loco contra Arianos disputantium, significat actualitatem existentia: ergo in 3. personis unica tantum admittenda est actualitas existendi. S. August. l. 5. de trinit. c. 2. Sicut enim ab eo, quod est sapere, dicta est sapientia; & ab eo, quod est scire, dicta est scientia; ita ab eo, quod est esse, dicta est essentia, &c. Ubi S. Pater agnoscit esse, h. e. existere in Divinis ad essentiam pertinere: ideoque dictum esse Ex. 3. Ego sum, qui sum; sed quæ ad essentiam pertinent, non multiplicantur in Divinis: ergo.

S. Anselmus paucis hanc doctrinam exprimit monolog. c. 60. dicens: *idem esse est alteri, quod alteri. Idem c. 63. inquit, esse certissimum, quidquid natura summa inest essentialiter, id perfecte convenire Patri, Filio & eorum Spiritui singularim. & tamen id ipsum, si dicatur de tribus simul, non admittit pluralitatem.* Sublimo: atqui DEO secundum naturam esse seu existere inest essentialiter, ut ne quidem sit distinctio virtualis & rationis ratiocinata inter esse & essentiam iuxta præmissa in 1. Tractatu: ergo esse non admittit pluralitatem in Divinis.

6. Probatur secundò argumentis à ratione ductis Nam primò, ut modò insinuat, Existentia DEI est actus essentia, necesse nec ratione distinctus ab essentia; ergo sicut essentia DEI non multiplicatur relativè; ita nec existentia. Insuper. Existere est perfectio simpliciter simplex, melior ipsa, quam non ipsa: sed perfectiones simpliciter simplices non multiplicantur in Divinis; quia pertinent ad rationem actus puri, qui imbitur in ratione essentia diffusæ per omnes Personas: ergo neque existentia multiplicantur in Divinis.
7. Secundò. Existentia est essentialiter perfectio, & actus ultimus sui susceptivi, illud perficiens in ordine ad se; sed relatio ut sic neque est perfectio, neque ordinat rem ad se, sed ad aliud: ergo non possunt in DEO dari existentia relativæ. Sed neque possunt ejusdem rei dari plures ultimæ actualitates, ut suppono ex Philosophia; ergo nec plures existentia relativæ in DEO.
8. Tertiò. Si darentur tres existentia relativæ in DEO, dici possent tres æterni, & tres increati, non tantum adjectivè, sed substantivè, quia multiplicaretur significatum formale tam æternitatis, quod est esse immutabiliter durans, quam esse increati, quod est esse à se. Sequela autem repug-

nat Symbolo Athanasii: ubi non minus negantur Tres æterni, & tres increati, quam tres Dii & Domini.

§. III.

Solvuntur fundamenta opposita.

AD 1. ab autoritate petiti Respondeo: in primo loco Tò esse non significare esse existentia, uti proprie & ordinariè sumitur, sed esse quidditativum, h. e. rationem formalem constitutivam alicujus rei, seu rationem explicitam per distinctionem; quò modo & sensu verum est. Patrem constitui per aliam formalem rationem constituti virtualiter distinctam, ab ea, per quam in ratione DEI constituitur.

Ad secundum quoque textum Cyrilli Respondo ex eruditissimo Agurte, vocem existentia, que in Græca origine hyparxis dicitur, sepe significare rationem formalem & quidditativam, sicque Cyrillum in tribus personis non aliter tres existentias rigorosè & propriè sumptas pro ultima actualitate essentia, sed pro ratione formali & quidditativa, quæ sanè unicuique Personæ est propria, iuxta dicenda inferius.

Ad argumentum primum à ratione petiti consequenter ad principia nostra philosophica Respondo: Tot sunt existentia, quot sunt realitates actuales actualitate existentia, concedo, actualitate quidditativa formalis, nego, & similiter distinctam minore, nego consequentiam.

Ad 2. Respondo. Existentia est terminus productionis, vel ut producendus, vel ut communicandus, concedo, ut producendus semper, nego. Cujus exemplum patet in generatione hominis, vi cujus esse animæ communicatur toti impo- suto, non autem producitur, sed aliunde supponitur existens.

Ad 3. Respondo, negando antecedens. ad cuius consequentia probationem dico, quod effectus formalis existentia est rem ponere complete extra nihil & in factò esse: non virtualiter quasi in fieri. Esto igitur, quòd Divina relationes filiationis ac spirationis per sui productionem constituentur extra nihil: tamen hæc constitutio per productionem significatur virtualiter & quasi in fieri; complete verò & in factò esse, per existentiam indistinctam ab esse à se ponuntur extra nihil.

Ad 4. Respondo. Esse quidditativum relationis est ad aliud, concedo, esse existentia nego, hoc enim est inesse. Ergo aliud (virtualiter) est esse relationis quidditativum, quam esse quidditativum essentia, concedo, existentia, nego consequentiam.

ARTICULUS II.

Sine præter tres subsistentias relativæ etiam absoluta subsistentia admittenda in Divinis?

SUMMARI A.

1. Status questionis.
2. Supponitur acceptio subsistentia in abstracto.
3. Adstruuntur autoritate Conciliorum tres subsistentia relativæ.
4. Et SS. Patrum.
5. Ratio 1. ex multiplicatione concreti subsistentia.
6. Secundo ex multiplicatione effectus formalis.
7. Ter-

7. Tertio ex mysterio Incarnationis.
8. Objecta testimonia SS. P.P.
9. Non excludunt subsistentiam relativam.
10. Disparitas inter subsistentiam creatam & increatam.
11. Natura Divina relatione paternitatis sit inadequate incommunicabilis.
12. An & quomodo subsistentia sit ultimus terminus?
13. Relationes sunt rationes subsistendi incommunicabiliter.
14. Adstruitur una subsistentia absoluta.
15. Propter perfectiorem independenciam, quam existentia non potest tribuere.
16. Nec aliqua forma relativa.
17. DEVS ut praeintellectus relationibus habet rationem suppositi.
18. Non est prorsus idem hypostasis & subsistentia.
19. Actus notionalis non procedit nisi a principio notionali.
20. An DEVS praeintellectus relationibus possit dici persona.

§. I.

Astruuntur tres subsistentiae relativae.

Lia est controversia de subsistentiis, ubi quaeritur, utrum tres Divinae Personae solum subsistant tribus distinctis subsistentiis relativis? vel tantum per unam subsistentiam absolutam? vel utrum praeter tres relativas singulis Personis proprias, etiam una absoluta subsistentia sit admittenda, quae sit communis omnibus 3. Personis. Dari solummodo unam absolutam subsistentiam docet Durandus in 1. dist. 13. q. 2. Capreolus in 1. dist. 20. q. 1. a. 1. Pro eadem citatur Scotus in 1. dist. 1. q. 2. Eandem novissimè tuetur Eminent. Aguirre to. 2. disp. 78. se. 11. & seq. Dati tantum tres relativas, nullam absolutam docet Valq. disp. 15. c. 4. praeter Alensem, Bonaventuram, aliosque antiquiores. Dari unam subsistentiam absolutam praeter tres relativas docet Cajetanus, Alvarez, Godoyus, Gonet, Serra, Salmanticenses, alique Thomistae, cum quibus sentiunt Molina, Suarez, pluresque RR.

2. Pro resolutione quaestionis praemittendum est, subsistentiam hic sumi abstractè non pro supposito subsistente, ut hypostasis apud Graecos accipitur, sed pro constitutivo ipsius, seu ratione subsistendi, quae duo munia inadæquata includit. Primum est, ut tribuat naturæ independenciam ab alio ut sustentante, non tantum ut subiecto, sed etiam ut supposito. Secundum est, ut naturam reddat incommunicabilem alteri. Illa quippe ait S. D. hic q. 29. a. 2. *subsistere dicimus, quae non in alio, sed in se existunt.*

Est porò duplex modus in alio existendi, unus *dependentia*, quatenus in suo esse dependet ab alio, vel ut subiecto, quemadmodum accidentia pendent à subiecto; vel ut supposito sustentante, quò modo substantia creata pendet à supposito. Alter modus in alio existendi, est *per modum communicationis*, sicut anima rationalis est in materia, quamvis in suo esse non dependeat ab ipsa.

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. 1.

Itaque subsistentia adæquatè spectata utrumque modum in alio existendi removere debet, partim tribuendo naturæ independenciam à sustentante, partim reddendo ipsam alteri supposito saltem extraneo incommunicabilem.

CONCLUSIO I. In Divinis dantur tres subsistentiae relativae.

Probatum primò Authoritate. Nam in sexta Synodo act. 11. dicitur: *Sanctissima Trinitas numerabilis facta est personalibus subsistentiis.*

Nec satis facis huic testimonio, si dicas, subsistentiã accipi concretè pro subsistente, seu supposito: nam contra est primò: quòd redderetur sensus nugatorius, esset enim idem ac diceret, SS. Trinitatem numerari tribus personalibus personis. Secundò. Illud ipsum concretum subsistentis & suppositi substantivè accepti habet pro ratione formali constitutiva & abstracta subsistentiam: ergo multiplicato concreto substantivo subsistentis & suppositi, necesse est multiplicari subsistentiam. Si replices: abstractum suppositi esse supposititalitatem.

Contra est: quòd hæc ipsa supposititalitas non possit accipi nisi pro perfectitate incommunicabilitatis, quæ solâ distinguuntur personæ subsistentes: atqui subsistentia relativa est hæc ipsa perfectitas incommunicabilitatis: ergo nisi litigium de nomine moveas, nobiscum sentis & loqueris.

Eodem sensu D. Ambrosius in Symbol. Apost. c. 2. *Catholicum est, inquit, ut & unum DEVM secundum unitatem subsistentie faceremur; & Patrem & Filium, & Spiritum S. in sua quemque subsistentia sentiamus.* Damasc. l. 1. fid. c. 9. *Filius propriam habet subsistentiam praeter eam, quæ Patris est.* Angelicus Doctor hic q. 29. a. 2. ad 2. *Dicendum, quòd sicut nos dicimus in Divinis tres personas, & tres subsistentias, ita Graeci dicunt tres hypostases.*

Cum ergo dicta Conciliorum & SS. PP. in proprio sensu sint accipienda, quid urget, ut abstractam vocem subsistentiæ improprie vel pro concreto suppositi, vel pro personalitate capiamus? cum insuper in utroque tam in supposito, quam personalitate intimè, & tanquam formale constitutum includatur?

Probatum ratione primò. Multiplicato concreto substantivo, multiplicatur quoque forma significata, & multiplicato constituto multiplicatur forma constituens: sed *suppositum* seu *subsistens* est concretum substantiale, uti & *Persona*, & sicut Persona personalitate; ita subsistens vel suppositum constituitur subsistentia: ergo sicut ad multiplicationem Personæ personalitas; ita ad multiplicationem suppositorum, & subsistentium multiplicatur subsistentia: praeterea cum personalitas & subsistentia (velur etiam suppositum & persona) non distinguantur, nisi in quantum personalitas & hypostasis subsistentiæ superaddunt dignitatem naturæ rationalis.

Ratio est secundò. Multiplicato effectu formali, debet etiam forma ipsa multiplicari: sed effectus formalis subsistentiæ, qui est incommunicabilis, multiplicatur in Divinis Personis, ut fide certum; ergo & subsistentia.

G g Quod

Quod porro ista subsistentia necessariò sint relativa, inde liquet: quia nulla distinctio & incommunicabilitas secundum se præcendit à forma absoluta, cum ut sæpe dictum, absoluta sint communia, & ratio distinctionis sit oppositio relativa.

7. Ratio est tertio. Nisi Divinæ Personæ subsisterent per subsistentias relativas inter se realiter distinctas, non esset ratio, cur Verbum potius fuerit incarnatum, quam tota Trinitas: consequens est absurdum: ergo. Sequela probatur. Si unio Humanitatis ad Verbum immediate facta est in aliquo communi omnibus Personis, non est ratio, cur non omnes Personæ sint incarnatæ; sed negatis subsistentiis relativis, unio immediate fuisset facta in aliqua absoluta subsistentia, communi omnibus Personis: ergo.

§. II.

Solvuntur objectiones.

8. **O**bjicies primò. Multas Authoritates PP. qui asserunt subsistentiam esse formam constitutivam substantiæ, quæ ipsi tribuit formalem effectum per se existendi. Unde sicuti ratio substantiæ & existentia per se est immultiplicabilis in Divinis, ita & subsistentia. Ita S. Augustinus. l. 7. de Trinit. c. 5. *Sicut ab eo, quod est esse, appellatur essentia, ita ab eo, quod est subsistere, substantiam dicimus: absurdum est autem, ut substantia relative dicatur: Omnis ergo res ad seipsam subsistit, quanto magis DEVS? &c.* S. Anselmus per se existere & subsistere accipit pro eodem: monol. c. 5. *Summa essentia & summè ens, h. c. summè existens, sive subsistens non dissimiliter sibi conveniunt, quam lux & lucere, & lucens.* & c. 44. Ita (Pater) gignendo dat Filio essentiam habere, & sapientiam, & vitam in semetipso, ut non per extraneam, sed per suam essentiam subsistat, sapiat & vivat. D. Thomas q. 9. de pot. a. 5. ad 13. *proprietates personales habent, quod subsistant ab essentia.* & præced. q. 8. a. 3. 7. & 9. *Dicendum, quod relatio, ut dictum est, distinguit, in quantum est relatio, constituit autem hypostasin, in quantum est Divina essentia.* Tandem hic q. 29. a. 2. dicit, ex eo, quod res aliqua per se existit, vocari subsistentiam. *Illæ enim subsistere dicimus, quæ non in alio, sed in se existunt.* quæ, inquit Eminentiss. Aguirre, adeo manifesta sunt, ut vix interpretationem in oppositum patiantur.
9. Respondeo, hæc omnia efficaciter probare, quòd admittenda sit subsistentia absoluta, quæ tribuit formalem effectum per se & non in alio existendi, seu perfectatam independentiam, quam sequenti §. astruemus; non autem probare nullam esse admittendam subsistentiam relativam quoad effectum formalem & perfectatam incommunicabilitatis, quæ cum in suppositis creatis sit effectus formalis subsistentiæ, non est, cur excludatur in Divinis.
10. Objicies secundò ex ratione. Subsistentia in creatis est forma absoluta, etiam quoad effectum incommunicabilitatis: ergo similiter in Divinis,

Respondeo negando consequentiam, & dico, quod subsistentiæ ratio quoad effectum incommunicabilitatis secundum se præcendit ab absoluto, & respectivo, ita ut vi suæ formalis rationis exigitive nec sit absoluta, neque respectiva; permittit tamen utrumque. Et in creatis quidem est forma absoluta, quia creata propter suam finitatem & limitationem etiam per prædicata absoluta à se invicem distinguuntur; in Divinis verò est forma relativa, quia ibi propter oppositam infinitatem & illimitationem solum ex prædicatis relative oppositis potest esse distinctio.

Inquis. Quo pacto Natura in Patre subsistens erit communicabilis Filio, si per paternitatem facta est incommunicabilis?

Respondeo. Naturam Divinam, ut terminatam per paternitatem, non fieri adæquatè, sed inadæquatè; nec omni, sed aliquo modo incommunicabilem: idèoque licet absolute natura Divina in Patre subsistens sit communicabilis: sit tamen incommunicabilis eo modo, quo est in Patre. In Patre igitur, & prout terminata paternitate, est ut omni modo à se habita, & ut principium generandi, quo modo non est communicabilis Filio. Rursus in Filio est natura ut ab alio habita, & ut solum spirative communicabilis, quo modo non communicatur Spiritui Sancto. In Spiritu Sancto idem est ut ab utroque habita, & nullius productionis principium, sicque est omnimodè incommunicabilis.

Objicies 3. Eò quod existentia sit ultimus terminus naturæ Divinæ in linea essendi, non potest ipsi superaddi alia existentia relative: ergo pariter, quia subsistentia est ultimus terminus naturæ in linea subsistendi, non potest ipsi advenire alia subsistentia relativa.

Respondeo distinguendo consequens quo modo est ultimus terminus, concedo, quo modo non est, nego, & sic, quia subsistentia non personalis & absoluta est ultimus terminus in linea subsistendi independentem, in eadem linea non admittit aliam subsistentiam, concedo, in diversa linea nempe subsistendi incommunicabiliter, nego consequentiam; sic enim datur subsistentia dans effectum & perfectatam subsistendi incommunicabiliter.

Objicies quartò. Admissis subsistentiis relativis, proprietates relative essent Divinæ essentia rationes subsistendi: sed hoc repugnat doctrinæ Doctoris Angelici primùm allegatæ, negantis, quòd relationes sint rationes subsistendi Divinæ essentia.

Respondeo. Distinguendo sequelam responsoris, essent rationes subsistendi incommunicabiliter, concedo; independentem, nego. Illud negat S. Doctor, illud admittit in testimonio pro nostra sententia adducto num. 4. & mox in sequenti §. referendis.

§. III.

Astruitur subsistentia absoluta.

CONCLUSIO II. Quoad formalem effectum, & perfectatam independentiam datur in DEO.

subsistentia absoluta communis omnibus Personis. Ita Thomista, alique, qui negant subsistentias relativas, contra Vat. q. Zuniga, Derkennis, Flambeurtum aliosque.

Est indubitata D. Th. tum in testimonio, quæ contra priorem conclusionem in objectionibus præcedentis §. retulimus, tum in 4. cont. gentes c. 14. ubi dicit: *in DEO sunt plures res subsistentes, & relationes consideremus; & una res subsistens, si consideretur essentia.* Et q. 9. de pot. a. 1. ad 11. *Ipsa (inquit) Divina essentia est secundum se subsistens;* (adeoque absoluta subsistentia præintellecta relationibus) *& ab illa habent proprietates personales, quod subsistant;* (subsistentia accepta pro perfectitate independentia) *ipsa verò proprietates personales ex se habent, quod Personas ab invicem distinguant.* En! subsistentiam relativam, prout dicit perfectitatem incommunicabilitatis in 1. dist. 21. q. 2. a. 1. ait. *Natura Divina est in se habens esse subsistens, nullam intellectam personarum distinctionem.*

Concordat modus loquendi Conciliorum & PP. quos referant Salmanticens. disp. 9. dub. 5. §. 2. & quorum partem primam in §. præcedente adduximus; quibus accedit auctoritas Agathonis Pape in 6. Synodo dicentis: *Constituimus trium subsistentiarum sive Personarum unam subsistentiam.*

15. Ratio fundamentalis est ista. Effectus formalis independentiæ ab alio sustentante in DEO provenit à subsistentia vel absoluta vel relativa. Non à relativa; ergo ab absoluta; ergo hæc datur. Major probatur; partim quia hunc effectum tribuit subsistentia creata: partim quia non est assignabilis alia forma, quæ tribuat hunc effectum. Existentiæ forte nominis? Sed contra est primò, quòd illius formalis effectus est rem ultimam & completè sistere extra nihil, vel extra causas; ejusque independentiam à sustentante naturam prius supponit.

Contra est secundò, argumento ad hominem. Quòd si existentia tribueret formaliter effectum independentiæ à supposito sustentante, humanitas Christi non dependeret à supposito Verbi, ut sustentante: quia hunc effectum reciperet à propria existentia, quam ex se sentit. Adverbar. habet identitatem cum humanitate.

16. Minor pariter ostenditur: Forma relativa non potest tribuere perfectiorem formaliter absolutam, & convenientem essentia Divinæ, ut præintellecta relationibus: sed independentia ab alio ut sustentante est quædam perfectio absoluta, adeoque convenientis essentia, ut præintellecta relationibus: ergo, minor probatur. Independentia ab alio sustentante est melior subjecto, quam qualibet perfectio impossibilis cum ipsa; & si hanc Divina essentia non haberet in linea essendi non esset infinite perfecta: ergo est perfectio simpliciter simplex Divinæ essentia; & quidem absoluta; tum quia pertinet ad lineam essentia; tum quia nulla datur relativa perfectio ex dictis. Ex quo sequitur ulterius, quòd convenientiæ essentia, ut præintellecta relationibus, nam & linea essendi, & prædicata absoluta, quæ illam consequuntur, præsupponuntur virtualiter relativis.

R. P. Mexg. Theol. Schol. Tom. 1.

Confirmatur. DEO ut præintellecto relationibus convenit ratio suppositi: ergo ipsi ut præintellecto relationibus convenit subsistentia. antecedens probatur primò: quia DEUS ut præintellectus relationibus significatur per modum concreti substantialis, existentis ut quod, sed hoc est suppositum. Secundò, quia DEO ut præintellecto relationibus convenit ad extra operari, eò quòd opera ad extra sint indivisa, & communia toti Trinitati: sed operari est suppositorum: ergo.

§. IV.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò. In DEO non datur hypostasis absoluta, & præintellecta relationibus: ergo nec subsistentia. Consequentia patet; hypostasis namque & subsistentia accipiuntur pro eodem. Respondeo, negando consequentiam, & ad ejus probationem dico, quòd hypostasis sit idem cum subsistentia, in aliqua & frequentiore acceptione subsistentia; non autem in omni: quamvis enim subsistentia ex frequentiori usurpatione accipitur adæquate, potest tamen etiam accipi inadæquate, ad significandum effectum independentiæ, non significato effectu incommunicabilitatis. Hypostasis verò nomen est impositum ad utrumque effectum significandum, sicut & personalitas. Neque refert, quòd subsistentia in rebus creatis utrumque effectum præstet, & significet; id enim ex limitatione creatæ naturæ & subsistentiæ provenit. In Divinis alio modo se res habet, ubi neque incommunicabilitas à forma absoluta, neque perfectio independentiæ à forma relativa provenire potest, ac proinde effectui independentiæ subsistentia absoluta; effectui verò incommunicabilitatis subsistentia relativa respondere debet.

Objicies secundò. Deitas ut præintellecta relationibus, non potest esse principium processionum ad intra: ergo ut sic non potest habere subsistentiam.

Respondeo negando consequentiam, quia Deitas non nisi ut modificata relationibus potest esse principium actuum notionalium, juxta illa, quæ in 21. disp. dixi.

Objicies tertio: Si DEUS ut præintellectus relationibus esset suppositum subsistens, etiam esset Persona, adeoque quatuor forent Personæ in Divinis. Sequela probatur: Persona plus non significat, quam subsistentem in natura rationali; sed DEUS esset ita subsistens: ergo.

Respondeo negando sequelam, quia vox *Persona* est imposita ad significandam perfectitatem incommunicabilitatis, quam DEUS non habet, nisi propter relationem: & ideo Persona non significat quomodocunque, sed incommunicabiliter subsistentem in natura rationali.

Si opponas textum S. Doct. in 3. p. q. 2. a. 3. ad primum, *exclusis per intellectum proprietatibus personalibus remanebit in consideratione nostra natura Divina ut subsistens, & ut persona.*

Respondeo dici personam incompletè, & secundum aliquas rationes, non completè secundum omnes, sic enim requiritur incommunicabilitas, quam non habet natura Divina exclusis proprietatibus personalibus.

G g 2

DISPU.